

گۆڤاری (ژین)، ژماره‌ی یه‌که‌می، له ۱۹۱۸/۱۱/۷، دووا
ژماره‌شی، که ژماره (۲۵) بووه، له ۱۹۱۹/۱۰/۲، له
ئه‌سته‌مبۆل بلاوکراوه‌ته‌وه. به‌پررسی یه‌که‌می گۆڤاره‌که، هه‌مزه‌ به‌گ
موکسی بووه. محهمه‌د ئەمین بۆژنارپسلان، سه‌رجه‌م ژماره‌کانی ئەم
گۆڤاره‌ی کۆکردۆته‌وه و له چوار به‌رگدا، سه‌رله‌نوێ، له شاری
ئوویسالا له سوید، له سالی ۱۹۶۵، له وه‌شانخانه‌ی (ده‌نگ)
چاپ و بلاوی کردۆته‌وه. ئیمه‌ لی‌ره‌دا، له رینووسه‌ کۆنه‌که‌ی
خۆیه‌وه، به پشت به‌ستن به کوردییه‌ لاتینییه‌که‌ی بۆژنارپسلان،
خستوو‌مانه‌ته‌ سه‌ر رینووسی ئەم‌رۆ. (۵۳)

ئیه‌ و ده‌قی یه‌که‌مین شانۆنامه به زمانی کوردی:

پیه‌سا کوردی

مهه مئ ئالان

تباترؤيا كوردان فهزبله تئ كوردان نؤشى ددت

دو پهرده پيهس

ئهسه را: عه بدلره حيم ره حمى هه كارى

ئه شخاص:

مه مئ ئالان

له وه نند-هه قالى مه مئ، خولامئ مير

دايكا مه مئ- چاقرهش

ژنا مه مئ- غه زال

پهرده فه بوو

(ئوده كئ كورمانجى خه ملاندى، ب بهر و مافوران راخستى.

ديوارئ وئ، چه كئيت مه مئ پئ فه هلاويستى نه. چار تهره فئ ديوار

دؤشهك، بالگئ نه.)

مه جلسا نهول

مه مئ

(ته نئ) به لئ... ئيرؤكه مير ئه مر كرى يه، غه زايه. نه ياران

سهرحده گرتنه. زاریبی کوردان، مهعازهللاه وی دبهردهست وپیپین
دوژمنان بچت.

ئهز ژکی کیتمترم! ما ئهز کورمانج نینم! ما ناموسا ههر
کوردیکی ناموسا من نینه! ئهلبهت.. ئهلبهت ئهزی بچم. قیامهت
رابت دیسا ئهز دچم. خوین سهران بیت دیسا ئهز خوه ناگرم. ههتا
غهزال ژی من مهنعی بکهت، دیسا ئهز ناوهستم. ئهز مهمی ئالانم.
مییری ههکاریا ئهمر کری یه. ههم سولتان سهلاحه دین شیریی خوه
کیشایه، ل پیشیا ته مامی دنیا بی وهستانه، قودسا شهریف
موحافهزه دکهت. ئومومی فهلان بهرههف بوونه کو ئهوی ژ
ئیسلامی بستینن. جوهاب ژ مییری ههکاریان هاتیه، ئه م دی بچنه
هاریکاریا وی. ئیسلام ههمی، ل وی بهرههف بوونه. ژبوچ؟
ئهلبهت ژبو غهزایی. ما ئهز ژ وان نازدارترم! ما خیرا غهزایی دی
ههر ژبو وان بت!

(دایکا مه موژ دهردا تیت. وهکی کورپی خوه وهها پر غهلهیان
دیت)

چاقرهش: کورپی من، خودی خیر کهت! ته ج بهیستی یه تو
وهها حیددهتی، چاقی ته وهها سوژ بوونه؟

مه مو: دایی، شیریی خوه ل من حهلال بکه! دژمنان سه ر ل مه
راکری یه. هاتنه قودسی ژ ئیسلامی بستینن. ئو میر ئهمر کری یه،
غهزایه، دی بچنه غهزایی. مادهم ئهز ژی کوردم ئو ئهز ژ ئالانم،
باب و باپی ریت من دقتی ری دا چوونه، دقتی ئهز ژی دقتی ری دا

بچم. ته شیرى سپى دايه من. شیرى خوه ل من حهلال بکه.
 چاقرهش: کورى من، د رتيا دينى خوه و د رتيا وهلاتى خوه دا
 نه گهر نه ز حهلال نه کم، خوه دى ژى من حهلال ناکهت. نه گهر تو
 نيرؤ نه چى، سبى دژمن وى بيتان. من تو ژبوؤ روژه کى وها خودان
 کرى. کو تو وى جيبى ژبوؤ دين و وهلاتى خوه بگرى، ناقى
 کورديتيى، کورمانجيتيى ئيلا بکى، من شیرى خوه حهلال کر،
 خوه دى دگهل ته بى.

مه جيسا دويى

(دهنگى دهري تيت)

مه مۆ: دايى، وى دهري دقوتن (همان دبه زت).
 نه وکى به؟ ئوؤ وؤ. . . براى له وهند، که ره م که. . . که ره م که.
 (له وهند ژ دهر دا تيت)

له وهند: نه سه لامو عه له يکوم ! (دچيت ملنى چاقره شى).
چاقره ش: عه له يکوموسسه لام، که ره م که، روونى خواری)
 له وهند رودنت). سه سه رى من هاتى، سه سه رچاقشان. تو
 قه نجکى، خوه شى؟ مال، بچووک؛ چاوانن؟
له وهند: خوه دى ژ ته رازى بت. مال، بچووک ده ستى ته
 رادمووسن.

مه مۆ: سه سه رى براى خوه هاتى.
له وهند: سه رى ته هه زار سالى بت. ته خوه به ره هه ف کر، دادى

دهستورا ته دا؟

مه مۆ: مه ژى ههتا نوها نهو خه بهر ددا. دا يكا من شيرى خوه ل
من هه لال كر. دى كارى من بكهت. خوه دى هه زكهت نه م ژى
كهنگى بچن؟

له وند: ئيرۆكه مرۆفهك ژ باشگالان هاتيه. گو «مير هه تا
چۆله ميترگى چوويه» لازمه دقئ ههفتى يى دا نه م به رههف بينه
چۆله ميترگى.

مه مۆ: ئيرۆكه خوه به رههف بكن، سبى زوو جا نه م رى بچن.

له وند: دهستورا من بده، نه ز ژى بچم خوه به رههف بكم.

مه مۆ: ل سه ر سه رى من هاتى.

(له وند دچت).

چاقرهش: (خوه ب خوه) يا ره بى، نه ولادى من نه مانه تى ته به!
تو فرسه ت و سلامه تى بدى يى! (ته ماشا مه مۆ دكهت) كورئ
من، خوه دى دگه ل ته بى! نه ز بچم، كارى زه وادا ته بكم.
(چاقرهش دچت).

مه مۆ: (خوه ب خوه) نهى خالقى من، ته چ لوتفهك مه زن
راكرييه، دا يهك خودان هميه ت ته دا يه من! چ يا وجدانا من نه مر
دكهت، نه و پى رازى يه. چو جار ان نابت مانع شولان. نه ز وئ
دچم با غه زالى. بووكا ههفته يه كى يه. نه ز بهيتم د جى دا، ما
ئينسافه؟! ... به لى، ئينسافه، له ورا نه ئينيا وهلاتى ژ هه مى
نه ئينيان مه ستره. نه و ژى پى رازى يه. نه ز بچم غازى بيم، جا نه و

ژی بیتنه حهره ما غازیبیه کی. لازمه ئه و ژئی فهخری بکته.
(پیچهک مولا حهزه دکته، وئی وهختی غه زال ژ دهر دا تیت. د
دهسته کی دا دهسماله، چاقی خوه پاقر دکته. مه مو دهستی
دگریت، روودنته خواری).

مه مو: غه زال، ته خیره؟ تو بو چ دگری؟

غه زال: ما هون ناچن!

مه مو: به لی. ژ بهر چوونا من لازمه تو بگری؟

غه زال: وهکی تو چوویی، پاش ته دئی چ بکم! ما ممکنه ژینا
من! وهکی تو چوویی، روحی من ژئی دجت. من دگهل خوه بیه.

مه مو: د شه پیت وها دا شهرمه ژن دگهل مه بین. هه م ژئی
دایکا من ته نی یه. تو دئی چاوا بهیلی!

غه زال: ئه ز شهف- روژ خدامی ژ دایکا ته را بکم، ئه ز ژئی

عاجز نابم، ئه ز ژئی تیر نابم.

(روهنکان ئیزهار دکته).

ئه ز دئی چاوا ته بدم دهستی فهله کی، دئی چاوا ژ ته دوور بیم!

مه مو (ب ئاههنگ)

ئیرۆ ههفته داوهت کری

غه زایی ئه ز ژ ته کری

ئه ز دچمه بهر کافری

غه زالا من، ده لالا من، بهس بگری

غه زال: مه مو ئیرو بوو عهسکه ره

ئەقینیا مە بوو کەسەرە
تو من ببە دگەل خو، هەرە
یان بکوژە، یان بکوژ پاشی هەرە

مەمۆ: تو بەس روھنکان ببارینە
ئیرۆ دژمن مە کینە
وہستانا من لائق نینە
غەزالا من، دەلالا من، بەس بگری

(غەزال نەھشیار دکەفت).
پەردە دکەفت

پەردا دووی

(پەردە قەدبیت. دیسا رایخستنا بەرئ. غەزال ب تەنئ سەر
دۆشەکی روو نشتی یە، ملە حەزان دکەت و یەکجار)
غەزال: ئاھ... یا رہبی، ئەقە بوو سالەک، چو جەواب ژ مەمئ
نەھات. جارەک دیتەر من مەمئ دیتبا، بلا مەلەکی مەوتئ هاتبا،
ئەمانەتئ خوێ ژ من گرتبا !

(رادبیت پییان)

ئاھ... ئاھ... ئهڦه چ ژينه ! ما مروڦ ژبو دهر د و ئهلهمان هاتنه
دنيايي !

چاڦرهش: (ژ دهر دا تيت) غه زال، خودي خيبر كهت، ته چ يه ؟
ديسا تو وي دگري يان ژ بهر لايي من نه گري ! نه گري ! مرگينا من
ل ته ئيروكه مروڦهك ژ ئوردو و گاهي هاتيه، له شكهري مه بهردايه
دژمنان، دژمن ته تسليم بوونه، مهي سلامه ته فان روژان دي بيت.

غه زال: «بي خوه» خودي گوھ دهنگي ته بي !

(خوه به رههڦ دكهت، گوتنا خوه پوڤشمان بوو، پيش خهسييا
خوه شهرم كر).

چاڦرهش: غه زال، خودي وهكي مهي دا من، توژي ژبو مهي
هاتي دنيايي. شهرم نه كه. ئهز ئيفتيخاري ب ته دكه م كو تو بووكا
مني. مهي چهنه لاه، توژي هنده دهلاله. مهي چهنه جاميتر و
خوه دان ميبريني يه، توژي هنده خوه دان ئيسمه تي. ئهز ل پيش ته
نابيترم، خودي شاهده، همي جهان ئهز دبيترم، چونكي راستيي
مروڦ ئينكار بكهت، بي ئينسافي يه. خودي وه ههر دوكان بو من
بهيتليت.

(دهنگي دهر تيت، غه زال دچيت)

غه زال: ئهوكي يه ؟

دهنگهك: ئهزم

(خولامهك ژ دهر دا تيت).

خولام: خاله تا چاقرهش، خانما من گوت بلا هه تا لیره که ره م بکته.

چاقرهش: (دبیثیته غه زالی) غه زال، نه ز وی دچم، نه مانه تی ته نه ف دهر.

(چاقرهش دچیت، غه زال ته نی دمینت).

غه زال: ئاه ... ئاه ... خوه سییا من مزگینی دا من. عه جه با راسته، جاره ک دی نه م دی بگیهینه یه ک؟
دهنگی دهری تیت، غه زال دبهزت).

غه زال: نه و کی یه؟

دهنگه ک: میهقانه.

(پوشیا خوه ب دهقی خوه دگریت، دهری فه دکهن).

غه زال: که ره م که!

میتهقان: (ته ماشه دکته، ناس ناکته) سه لامون عه له یکوم.

غه زال: عه له یکوموسسه لام. که ره م که، سه ر سه ری من هاتی.

میتهقان: (روودنیت) خوه دی ژ ته رازی بیت.

غه زال: (تاسه ک دهو تینت، دهستی خوه ددهته سنگی خوه) که ره م که.

میتهقان: (وهردگریت، دهوی فه دخوت) من گه له ک ژته منه ته.

(غه زال دچیت کاری نانی بکته).

میتهقان: زه حمه تی نه کیشه. قی گاقی نه ز وهستامه، نه ز نه شیم چو بخوم.

غزال: میټهټان میټهټانیت خوه دی نه، چاوان نه مر بکن نه م
مه جبوورن نه مری وان بجه بین.

میټان: خوه دی کیماسی نه که ت. پرسبار بی عه بین، نه ز دی
تشته کی ژ ته پرس بکم.

غزال: نه مر که.

میټهټان: هون که چا مالی نه، یان بووکا مالی نه؟

غزال: هون میټان نه بان، مقابلی قی سوئالا ته، لازم تات نه ز
ب چه کان جه و اب بدهم. هنده قه دهر هه یه تو میټهټانی، قه دری
میټهټانی بی سهر مه واجبه و چو کوردان د مالا خوه دا دهنگ
میټهټانان نه کری یه و دائیما کورمانجان د رتیا میټان خوه دا جان
دایه. دژمنی کورمانجان بته میټهټان، دیسا قه بوول دکن و قه دری
دگرن و خزمه تی بو دکن.

میټهټان: غزالا من! سهد نأفه رین بو ئیسمه تا ته! نه ز فه خری
ب ته دکم! ته نه ناسیم، نه ز مه مؤ مه! شیرتی ته خواری ل ته
هه لال بیت. (هه ما رادبت، دهستی غزالتی دگرت).

غزال: (یه کجار هه ره که تا خوه ته بدیل کر، بی ئیختیار)
ناه... (هه ر دو خوه ل ستووی یه ک ددن، سهر دؤشه کی دکه فن،
نه هسبار دبن).

(چاقرهش دهری دقوتت. کهس دهری نأفه که ت. دهری دشکینت،
ژ دهر تبت، بووکا خوه د وی حالی دا دبینت. ته ماشه دکه ت،